

Володимир Самоїленко

ЗАГОНИЧІ МЕДУЗ

ТЕ, ЩО ТИ ЧИТАЄШ,
УЖЕ ЧИТАЄ ТЕБЕ

Роман

Львів
Видавництво Анетти Антоненко
Київ
Ніка-Центр
2026

Самойленко В.

С17 Загоничі медуз. Те, що ти читаєш, уже читає тебе : роман / Володимир Самойленко. — Львів : Видавництво Анетти Антоненко ; Київ : Ніка-Центр, 2026. — 160 с.

ISBN 978-617-553-126-6 (Видавництво Анетти Антоненко)

ISBN 978-966-521-209-4 (Ніка-Центр)

Що, якби твоє життя раптом почало римуватися з вигадкою? Андрій Базів, чоловік логіки, бізнесу й чіткого контролю, починає помічати: події навколо дивно повторюють сюжет роману, про який він колись забув. І чим далі — тим менше збігів і більше пасток.

Світ стискається. Фрази з книжки звучать у реальності. А головне — фінал у ній був фатальним.

Щоб зупинити невидимого сценариста, Андрій вирушає на пошуки автора. Але як домовитись із тим, хто вже написав тебе? І що, як автор — лише ще один персонаж?

Історія про межу між страхом і сміливістю, між автором і героєм, між тим, хто пише шлях, і тим, хто йде ним першим.

Або ти змінюєш історію. Або вона змінює тебе.

УДК 82-31

Є шляхи, що постають у первісній тиші,
коли світ іще невимовний,
і крок у тишу — повернення до власної суті,
якої серце боїться.

Хто першим ступає в темряву, пробуджує
далекі обрії,
і тіні йдуть за ним, немов отримавши
від нього дозвіл бути.

Фрідріх Гельдерлін. *Фрагменти*, 1801

Глава 1: Ранкові хвилі Гоа

Хвилі змінили колір за ніч. Не блакитні, не зелені. Сірі. Довгі ранкові хвилі.

Андрій прокинувся першим. Він залишив телефон заряджатися, стримуючи бажання переглядати повідомлення та новини. Вийшов на самий край ґанку й довго дивився на воду, схрестивши руки за спиною. Оглядав горизонт. Потім повернувся, відкрив холодильник, глянув на йогурт та сири, а натомість витягнув шматок хліба й останнє тверде манго, почистив його, нарізав на дерев'яній дошці та додав кілька скибочок помідора. Цього було достатньо. Він не був дуже голодний. Хотів розпочати день, перш ніж хтось встигне йому завадити.

На пляжі нікого не було. Халупи барів усе ще накриті брезентом. Кокос упав з пальми й з м'яким стуком відскочив від землі. Два собаки кинулися до нього, понюхали, покружляли, а потім, втративши цікавість, поскакали до дальнього кінця пляжу. До будинку притулилася довга дошка; Андрій торкнувся її, провів рукою по краю і опустив на пісок. Він схопив віск і швидкими рухами розтер його. Потім ступив у воду й не вагаючись пішов уперед. Дошка пливла поруч, він тримав її однією рукою.

Вода була холодною, але йому це подобалося. Холод нагадував, що день іще не почався.

Коли він відштовхнувся й ліг на дошку, тіло саме згадало правильні рухи. Все було без зусиль — ритм веслування, момент підйому, баланс. Рухи були впевнені, автоматичні, тіло — зібране, слухняне, повністю вкорінене в цикл життя моря. Дихання — рівне. Долоні, охоплюючи край дошки, передбачали лінію

хвилі ще до того, як вона зародиться. Проте так було не завжди.

Йому пригадалося, як кілька років тому він намагався навчитися серфінгу десь біля Мозамбіку. Його тренер — місцевий хлопець, якому ліньки було щось пояснювати, — лише хитав головою і щоразу сміявся, коли Андрій перевертався разом із дошкою. Перші дні були суцільним приниженням: дошка летіла вбік, він — у піну, вода в носі, вухах, думках. Одного разу хвиля підхопила його зненацька, він злетів із гребеня й разом із дошкою вривався у каміння. Обідрав плече, коліно і ще довго думав: чи треба йому такий спорт? Але не здався. Повертався щодня — із пластирами й опіками, навчився відчувати силу хвилі, як у повітрі — зміну тиску, дихати разом із нею. І врешті — при звичаївся.

Тепер тіло саме все знало. Серфінг став одкровенням. У ньому не було місця для інтриг, переговорів, стратегій. Лише він, вода, ритм, рух — усе це давало спокій, якого часто не вистачало в плині життя.

Це не було простою сентиментальною згадкою. Пам'ять заповнила щілину, яка відкрилася, щойно він вийшов із води на берег. Занадто багато всього повернулося.

Нині південне узбережжя Гоа, район Колва, дримає в нічній прохолоді, яку вже витісняє важке тропічне повітря. Пісок іще не встиг прогрітися, хвилі котяться рівно, без поспіху. У їхній млявій прозорості — фіолетові медузи, ледь помітні напливи слизької присутності. Море ще не для людей, воно досі належить нічним істотам. Звісно, крім Андрія, що поза чергою, «екстра», у порушення всіх правил. Не він мав плісти першим вранішньою водою. Водою з медузами.

Не злісно. Не навмисно. Просто — так влаштовано. Ще немає сонця, а вже видніються слизькі форми, що

колишуться на мілководді. Вони схожі на уламки чужих думок, забутих снів, вигнаних із підсвідомого. Їх багато. Медузи на хвилях, як іще не дописані речення. Здавалось, ось-ось вода очиститься — але кожна нова хвиля приносила наступну партію прозорих тіл.

Переодягшись, Андрій стояв на березі в легкому пляжному вбранні, дихання повільне. Дивився, як у воду заходить перший сміливець. Маленький зморшкуватий чоловік, темношкірий, худорлявий, з опуклим коліном, яке не гнеться до кінця. З кошиком для крабів, що теліпався на поясі. Щось у ньому нагадувало батька з дитячого сну: тиша, впевненість і запах риби. Поволі, обережно, мов ідучи крізь спогади, заходив у воду, не розтискуючи губ, піднімав медуз одну за одною. Неначе дотикався до чогось сакрального. Його рух був не з цієї реальності, а як уві сні, як у фільмі. Нахилився, брав медузу, кидав на пісок. Потім іще одну. Ще. Тіло втомлене, але жест — повний гідності. Люди на березі мовчать, чекають, поки вода стане безпечною.

Він обережно пробирався між пульсуючих тіл і, здається, розмовляв із ними.

— Каже, що треба говорити з медузами ввічливо, — переклав Мармедюк, розправляючи парасольку. — Вони відчують страх. І приниженість.

— А він звідки знає? — буркнув Андрій, не відводячи очей від води.

— Колишній вчитель хімії. Потім став шаманом. Каже, що тут усе логічно.

Вони посміхнулись. І знову замовкли.

Пляж тим часом оживав. Люди, ще сонні, з рушниками, парасолями й пляшками води, починали збиратися. Хтось фотографував медуз. Хтось їх оминав. Але всі чекали. І лише коли той, із покаліченим коліном,

пройшовся вперед-назад і відійшов убік, хтось наважився зробити перший крок у воду.

Андрій подумав: от вони — загоничі медуз. Перші, хто бере ризик на себе. Не для слави. Не для нагород. Просто щоб іншим було зручніше плисти. Його бізнес, зрештою, теж починався так — коли ще ніхто не вірив. Він увійшов у брудну воду першим. І вийшов неушкодженим, хоч і вжаленим. І зараз — знову той самий поклик: прибрати перешкоди з дороги тих, хто для тебе важливий. Хто ще не здатен сам.

Пізніше у тіні невеликого кафе Андрій пив лаймовий сік. Поряд бармен — літній індус із руками, як коріння мангрового дерева, на ім'я Прасад. Його очі — з тієї війни, яку він не називає. Його руки — з тієї праці, що перевершує людське життя. Його обличчя непроникне, але було у ньому щось схоже на пергамент — усе написано, тільки не всі слова читаються.

— Той чоловік щоранку заходить у море? — питає Андрій.

— Щоранку, — каже Прасад. — Колись любив рибалити. Син його помер. Дотик медузи. Відтоді робить усе, щоб медуза бодай жодної дитини не торкнулася. Так він собі заприсягнув.

Андрій киває. Всередині щось стискається — не від подібності, а від глибокого резонансу. В нього не було загиблого сина. Але були люди, яких він не втримав. Ті, кому хотів допомогти. Ті, кого не зумів не втратити.

Він дивився, як по склянці стікає крапля. І думав про свою першу медузу. Ту, яку не встиг відкинути.

— Слухай, а як гадаєш, — запитав він, не повертаючись до Мармедюка, — чи не буває так, що встромляєш свого носа надто сильно? Що обставини вже не допомога, а пастка?

— У мене є три версії, — озвався той. — Перша: так, буває. Друга: якби не було тебе, було б гірше. І третя: обидві хибні, але їх проаналізує психотерапевт за сто доларів на годину.

— А твоя?

— Я з секретарів, пане Андрію. Я мовчу й посміхаюся вчасно.

Базів засміявся. І хоч усередині ще шкребло, трохи полегшало.

У глибині пам'яті, серед кількох інших, до болю важливих і втрачених, сплигло обличчя Дензіла. Колишній друг. Той, із ким розійшлися. Той, з ким не закінчив розмову, і це боляче-боляче. Зрештою, його смерть змусила Андрія подвоїти зусилля. Точніше, несправедливість його смерті. Хоча й сам винен...

Вода вже була майже чистою. Медузи, наче розумні істоти, відпливали подалі. Десь сміялися діти. Базів дивився на берег — і ще не знав, що сам він не вийде з цього моря так легко, як планував.

Вони поверталися повільно, майже не розмовляючи. Пісок під ногами ще тримав нічну прохолоду, і кожен крок віддавався тихим хрускотом. Базів ішов попереду, але відчував, як Мармедюк час від часу поглядає на нього збоку — не з підозрою, ні, а з тим уважним прицілюванням, якого набуваєш у тривалих спільних справах: оцінюєш стан, настрій, вагаєшся, чи варто щось говорити, чи краще помовчати.

Готель, в якому вони зупинилися, стояв на пагорбі, звідки у погідний день було видно всю затоку. Але ввечері все затуляв туман, що приходив із вологими хвилями, облизував підвіконня, просочувався в клямки старих вікон. Це був ошатний португальський будинок з дахом із бляхи, що дзенькотів від крапель — гучно і настирливо, як думки, що не дають заснути.

Готель мав поетичну й водночас трохи помпезну назву — *Casa das Sombras*. «Дім Тіней». Спочатку це здавалося кумедним. Тепер же назва починала звучати якось аж надто влучно. У тіні тут ховалися не лише ліниві азалії під навісом, а й речі, які не хотілося згадувати вголос.

Кілька днів перепочинку. Два різних види діяльності: надскладні перемовини у Нью-Делі, напруга для всіх, підозри, костюми, краватки, кейси, тонни порожніх розмов і недомовок заради двох-трьох надважливих речень. А потім невеликий перепочинок перед початком зовсім нової справи, що вибивається з усієї їхньої можливої й неможливої активності, втілення Андрієвого задуму — літературного фестивалю, — незрозумілого для команди; купальники, бари, пляж, розслабленість, питання в очах, які ніхто не наважується озвучити уголос. Проте маховик щоденної роботи з усіма віддаленими зв'язками, країнами й континентами продовжував обертатися, надавати інформацію, вказівки, застерігати.

— Тобі сьогодні щось снилося? — раптом спитав Мармедюк.

— Не пригадую, — відповів Андрій. — А чого питаєш?

— Бо ти вийшов, як за кимось. Упевнено. Наче тебе покликали.

Базів нічого не відповів. Насправді він не був певен, чи це був сон. Але вираз *загоничі медуз* усе ще жив у ньому, і не лише як образ, а як запитання. Хто ж його кудись жене?

На веранді вже сиділи двоє з команди — Сінгапурець, який завжди мовчав більше, ніж потрібно, і Ярина, яка завжди питала більше, ніж треба. Вони зустріли

їх поглядами, не словами. Лише коли Андрій наблизився, Ярина промовила:

— У нас з'явився новий контакт. Місцевий.

— Це той, що з пляжного бару?

— Ні. Інший. Каже, може дістати документи. А ще натякнув, що за нами вже кілька днів стежать.

— Жарти?

— Ні, — втрутився Сінгапурець. — Цей тип не жартує без потреби.

Андрій потер долонями обличчя. День іще не почався, а вже хотілося вимкнути звук. Не для себе — для всіх. Щоб проблеми зійшли на пси. Щоб вода шуміла без новин, щоби тінь була просто тінню, а не чимось більшим. Але бізнес і тіні — давні знайомі.

— Добре, — сказав. — Спочатку сніданок. Потім новини. Потім подивимось, як зрушити з мертвої точки. І з'ясуєте, де зараз Колесніков.

— Він зник.

— То знайдіть.

**

Андрій мовчки сидів на краю шезлонга, впівоберта до води. Його оточила команда — з'явилися ще кілька людей: Саймон, який вів фінанси, і Наталі, що координувала всю логістику під час переговорів у Нью-Делі. Усі мовчали. Хвиля за хвилиною накочувалася на берег.

— Ми пробили інформацію, — першим порушив тишу Саймон. — Ті, хто чинив перешкоди, не з місцевих. Вони не з поліції. Усе схоже на інсценування.

— Хтось хотів випробувати, як ти поводишся під тиском, — додала Наталі.

— Або зробити з тебе боржника. — Це вже був голос Мармедюка. — Типова гра: врятували, а тепер винен. Наступного разу попросять дрібницю — провести людину, перерахувати кошти, зустрітися «на прохання друзів». А далі — затягує.

Андрій слухав, але в голові крутилися зовсім інші думки. Він пригадав розмову в кулуарах одного з прийомів. Тоді хтось — здається, інвестиційний банкір із Нью-Делі — наполегливо радив звернути увагу на нові «альтернативні канали» і людей, які «можуть полегшити вхід на ринок». Йому тоді це здалося дивним, але він не зауважив на це. Можливо, марно.

Він уже мав нараду зі своїм місцевим координатором, зустрічі з логістами, обговорення локацій проведення фестивалю. Та думки Андрія й досі кружляли навколо переговорів у Нью-Делі. Це була не просто зустріч — тригодинний танець на межі фальшу й прозріння. Там, у химерній грі віддзеркалень, компромісів і приманок, йому довелося зняти одразу кілька масок. Може, й приміряти чужі. Зрештою, певна делікатна домовленість була досягнута, але залишився присмак — ніби тебе хтось ошукав. А ти не розумієш — як саме. Партнери запропонували все й одразу: права, гарантії, інвестиції. Але він знав, що все це було замаскованим тиском. Особливе непокоєння викликав їхній перекладач — худорлявий, із гострим обличчям і нещирою посмішкою. Весь час він непомітно коригував щось у висловах, і лише наприкінці перемовин Андрій збагнув, що той не перекладав, а тонко змінював хід дискусії.

Ще в готелі в Нью-Делі він вихопив розмову двох офіціантів у ліфті — англійською, але з тим індійським музичним акцентом, що робив навіть найгостріші фрази майже ніжними:

— He still thinks it was *his* idea. Brilliant move. (Він досі думає, що це була його ідея. Блискучий хід.)

— Poor guy. He'll know in time. (Бідолаха. З часом дізнається.)

Невідомо, про кого саме йшлося, але щось у цих словах промовисто дало ляпаса Андріївій упевненості. А згодом — ще один штрих: індус-охоронець, не той, що з ним давно, а новий, якимось незграбно засунув назад у кобуру пістолет, коли думав, що Базів не бачить. Невмілий. Або вдає.

Ранковий, без попередження, візит старого знайомого з міністерства — з поблажливою посмішкою, із надто легким тоном. Погляд ухильний — наче щось приховує.

Ввечері у готельному лобі у Нью-Делі — та сама пісня з фільму, який він колись дивився ще з Ліззі в Кіото. Дівчина за сусіднім столиком повторює майже ту саму фразу, яку в іншому місті, в інший час вимовила Ліззі, коли відбувся розрив їхніх стосунків. «*Ти живеш у ролях. Завжди когось граєш*». Слово в слово. Випадковість?

Такі самі слова були й у романі, який він прочитав рік тому у Норвегії англійською. Автор — місцевий письменник. Тоді його захопило, що головний герой був надто схожий на нього: думками, рефлексіями, оцінками, рішеннями. Але фінал прикро вразив: раптове вбивство обох головних персонажів. Це здалося йому погано продуманим літературним трюком, дешевою драматизацією. Роздратовано відкинув книжку, забравши лише одну фразу — «загоничі медуз», яка дивно лягла в його власні думки, про решту поступово забув. Точніше — здавалося, що забув. Але зараз спогад виринув, мов медуза, без попередження, повільно, з глибин.

Переліт до Гоа, де він кілька разів ловив на собі погляди пасажира у сірому костюмі, схожому на однострій, що не мав жодного багажу й вийшов одразу за ним. Уже в готелі той самий пасажир пройшов повз нього у коридорі біля конференц-залу. Нічого не сказав. Але відчуття було таке, ніби Базіва виставили у вітрину.

А зранку, поки він ішов стежкою до басейну, якийсь хлопчина знімав щось дроном і занадто довго тримав дрон навпроти його вікна.

Тривожність наростала. Андрія різко штрикнуло в груди — якесь дежавю. Він знову згадав про книжку, почав пригадувати деталі, і з тим поверненням прийшов холод. Стало страшно.

У романі було надто багато схожого з теперішнім: бізнес-переговори й їхній дивний перебіг, ризиковані інвестиції, підозрілий інтерес влади; зникнення та смерть друга-партнера; недомовки, стеження, провали у комунікаціях; навіть ідея фестивалю, схожого на організований ними у Гоа, хоча там мова йшла про музику та Латинську Америку, — усе це у викривленому вигляді вже було у того автора. Чоловік у сірому костюмі без багажу... Герой, який переслідував уявного ворога, опинявся в кімнаті з дзеркалами, де раптом бачив, що той ворог мав його обличчя. І там усе завершилося смертю. Обох. Героя та його жінки.

Ця схожість уже не здавалася випадковою. Огидний холодок передчуття майбутнього змійкою обвив хребет.

Саме тому він вирішив знайти книжку знову. І не лише її. Він хотів знайти самого автора. Поговорити з ним? Ні. Поставити кілька запитань? Надто просто. Андрій замислив інше: занурити автора в атмосферу власних подій, змусити відчути цей нерв. Можливо, навіть переписати фінал.

Андрій уперше тоді подумав: а чи це не сценарій? Чи не хтось випробує його, як випробували героя тієї книжки? Там, здається, герой уже не міг відрізнити реальність від гри. І якщо так — де межа між грою і життям?

— Як же вона називалася?.. — прошепотів він. Не пригадав. Але знав: тепер йому потрібна ця книжка. Терміново.

— Треба знайти книжку, — вголос сказав він. — Роман. Один скандинав написав.

— Яку книжку? — перепитала Наталі. — Він з учасників нашого майбутнього фестивалю? До речі, я досі не розумію, навіщо тобі цей захід, та ще й тут? — Ось хто першим порушив мовчанку вишколеної команди і запитав те, що хвилювало усіх. — Стільки зусиль, стільки грошей, хто з них тобі бодай «дякую» скаже? Кому ти що винен? Чи я чогось не знаю?

— Ні, він не із запрошених, але на нього у мене особливі плани. Там, у романі, все як тут у нас, тільки імена інші. Може, це щось пояснить. А може, я просто параноїк.

— Параноїки живуть довше, — посміхнувся Мармедюк. — Скинь назву, я знайду тобі його координати.

Андрій кивнув. Уперше за ці дні йому здалося, що хаос має структуру. Що все це не просто випадковість. А отже, і вихід є.